

Аналіз методів та класифікація заходів управління енергозбереженням в системі забезпечення сталого розвитку України

Торкатюк В.І., Кравцова С.В., Федоронько Н.С., Шумаков Ф.Т., Якименко О.В., Мельник О.О., Харківська національна академія міського господарства

Успішна реалізація доктрини й завдань сталого розвитку (СР) можлива лише за умов надійного забезпечення енергетичних потреб промислових комплексів і населення країн. В сучасних умовах неминуче вичерпання таких основних паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) як нафта та газ, значно загострює ситуацію боротьби за володіння ними або контроль над їх видобутком, розподілом та транспортуванням, достатньо часто виникають міжнародні конфлікти, терористичні напади на основні інфраструктурні об'єкти видобутку чи транспортування ПЕР, збільшується тиск та втручання з боку держав експортерів ПЕР на країни, що їх імпортують. Високі та нестійкі ціни на основні ПЕР, обмеженість заходів щодо підвищення енергоефективності (енергозбереження) їх споживання стають основними причинами виникнення сучасних ризиків у забезпеченні європейської енергетичної безпеки (ЕНБ) як загалом, так і окремих держав, зокрема України.

В Україні об'єктивно склалося, що рівень паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) визначає не лише загальний рівень економічного розвитку держави, рівень соціальної сфери та життя людей, але й рівень шкідливого впливу на навколишнє природне середовище (НПС). З усіх видів шкідливого впливу підприємств паливно-енергетичного комплексу на НПС найбільш масштабними й небезпечними є викиди забруднюючих речовин у атмосферу, частка яких від загального обсягу викидів в Україні становить близько 40%. Без розв'язання складних екологічних задач та забезпечення необхідного рівня захисту НПС у сучасних умовах не може бути реалізована стратегія СР енергетики та економіки України в ХХІ столітті.

Механізми й інструменти стимулювання енергозбереження різноманітні й охоплюють технологічні, організаційно-управлінські, соціально-економічні методи управління на різних рівнях ієрархії (світовому, державному, регіональному і локальному рівнях).

При технологічному переозброєнні як енерговидобувних, тепло- і електрогенеруючих компаній, енергетичних систем українських підприємств важливо використовувати сучасні енергетичні технології та устаткування, які базуються на сучасних та нових принципах генерації, передачі та перетворенні енергії, нових технологічних рішеннях. На разі відсутня комплексна, науково обґрунтована оцінка доцільності використання конкретних перспективних типів енергетично ефектив-

них технологій та обладнання, що обумовлює певні труднощі у проведенні ефективної інноваційної політики у сфері енергозбереження та визначає пріоритетність наукових досліджень у зазначеній сфері.

До основних складових організаційно-управлінських методів енергозбереження можна віднести вдосконалення видової структури та технічної бази споживання ПЕР; вдосконалення та розвиток ресурсної основи виробництва енергії, оптимізацію комунікаційних зв'язків та об'єктів виробництва, забезпечення та використання різних видів ПЕР.

Системний підхід до вирішення даних проблем, який передбачає створення стимулюючого (мотиваційного) середовища, складається з:

- психологічної та економічної орієнтації з боку держави до усвідомлення необхідності енергозбереження та можливості його стимулювання;
- теоретичної та практичної підготовки фахівців-енергетиків з урахуванням знання шляхів і методів досягнення енергозбереження;
- практичної реалізації економічних стимулів енергозбереження.

Стимулювання повинне мати конкретну спрямованість на початківців енергії (наприклад, шляхом введення стимулюючої структури тарифів), кінцевих споживачів (має включати, принаймні, облік та регулювання енергоспоживання та створювати мотивацію для отримувачів субсидій у житловому секторі), власників енергетичних об'єктів, з можливістю використовувати хоча б частину зекономлених бюджетних коштів на реінвестування за власним рішенням.

Для формування психологічного стимулу необхідним є створення системи інформаційно-аналітичної підтримки. Її створення може відбуватися в рамках енергокомпанії за допомогою аналітичних центрів і служб головного інженера. Це можуть бути інформаційні сайти, безпосередні зустрічі з колегами всередині власної енергокомпанії і з представниками інших енергокомпаній. Можливе створення постійно діючих освітніх програм для підвищення кваліфікації зацікавленого персоналу середньої та керівної ланки. Основна мета – формування відносно оцінки своїх досягнень і пошук резервів економічності. Економічний стимул заснований на можливості отримання матеріальної винагороди за економію енергоресурсів і переваги при отриманні соціальних благ від підприємства.

Таким чином, для забезпечення енергозбереження необхідно цілеспрямована діяльність, яку можна назвати інтеграційною системою стабілізаційних рішень, і заходи, погоджене здійснення яких стимулює ефективне використання енергії.

